

ze verdragen iedere andere kritiek, zelfs „Getuigenis“-kritiek, als het maar is „naar het Woord“. Nu, wat Dr. Geelkerken hier doet, is zuiver naar het Woord. Hij is ontrust, dat in het stuk der synode Gods Woord niet geheel tot zijn recht komt, en daarom kijkt hij van het Getuigenis der synode op een hooger plan: het getuigenis Gods, om naar den maatstaf van het laatste het eerste te beoordeelen. Dit is gereformeerd, dit is christelijk, Godverheerlijkend. Gevoelt aan iedereen regel van deze eerlijke en moedige preek, dat zij niet alleen uit het Woord, maar ook uit de ziel van den prediker is geboren. Het is de taal van iemand, die zich zijn roeping bewust is tegenover de gemeente en tegenover zijn God, en om Gods wil niet bang is voor de kritiek der menschen.

Wat Dr. Geelkerken, en velen met hem (o.a. ook schrijver dezen), eenigszins gehinderd heeft inzake het Getuigenis der synode, is niet zózeer hetgeen erin gezegd wordt — hetgeen erin staat, is alles waar, en de toon is van een ontroerend ernst — maar in hetgeen er niet in gezegd wordt. De synode vermaant wel dringend de kerken, zichzelf onbeuwend te bewaren van de wereld en voor de ongereetheit van de leer en eigen zieleheil te waken, maar er ontbreekt de echt-christelijke toon van ontferming over die arme, gebondene wereld, waarheen Christus zijne discipelen uitzendt, om haar het Woord der verlossing te brengen. En wie is moe schuldig aan de ellende en doornen, waarin nu de wereld ligt geketend?

Wie met deze vraag in de ziel het Getuigenis der synode leest, zal zich onbevredigd gevoelen. Dr. Geelkerken geeft hier aan zijn onrust uiting. Zijn woord is scherp, er klinkt soms een donderslag, maar... er zijn menschen, die vast slapen, zelfs in de Gereformeerde Kerk.

De gemeente van Overtoom is wel te herkennen, dat zij zulke getrouwe en moedige leeraars bezit, en zij zal zeker dit getuigenis over het „Getuigenis“ dankbaar aanvaarden en overdenken.

Intusschen danken wij Dr. Geelkerken, dat hij dit woord door de drukpers brengt tot alle kerken. — we zijn er van overtuigd, niet om in onze kerk onrust te zaaien, of den eerbied voor het werk der synode te ondermijnen, maar juist omdat het echte heil der kerk hem lief is, en nog meer omdat boven alle kerken hem lief is de naam en de eere van zijn Koning.

Vrije Dienst, door Hedwig Andrae.
J. M. Bradde's Boek- en Uitg.-Mij. — Rotterdam.

Een onschadelijke vertelling, gemakkelijk en goedkoop, zoals er twaalf in een dozijn gaan bij dit soort verhalen-spinners. Gaat over het zeer modieuze onderwerp: een verpleegster, die met hare karakterfouten strijd voert, en eindelijk komt tot de echt-christelijke vrijheid. Vrouwen doet de verpleegster niet, maar er komt toch een verlovings in, en ook een erg mooie kerstboom.

Onder de aandoenlijke versjes, waarmee het proza wordt afgewisseld, hoort ook het liedje, dat aan een keizerin wordt toegezongen:

Jezus zij met U op alle wegen,
Hij kroont U met heil en zegen.

Wat de Schrift zegt van „De Volkenbond“, door
Joh. de Heer.
Joh. de Heer. — Rotterdam.

Het zit er toch diep in bij de menschen: dat willen guren en profeteeren. Daniël, de Openbaring, oeh, arme, wat zijn ze ontleed, gezift, gepoetst, gekleed, om er de wereld-geschiedenis op gemakkelijker te maken: Noor, Mohammed, de Paus, Napoleon. En nu is een dankbaar onderwerp: de volkenbond. De heeren profeten maken het zich niet gemakkelijk. De politiek krug je hier in fancies, bv. dat Italië met Triëst en Trentino verbonden moet worden.

B. W.

PERS-SCHOUW.

Oom Wout en Co.

De Leestafel was in de voorlaatste „Herant“ weer onbetaalbaar. Prof. Geesink bespreekt hierin het — men zou in de tegenwoordige overdrijfs-taal zeggen — „idiote“ boekje van J. A. F. Mörser Bruyns „De verloren Stammen Israëls, teruggevonden in de volkeren van Europa.“ Dit product der „nuttige“ letteren brengt hij met de hem eigen „Combinationsgabe“ in verband met een zijner vroegere kennissen: Oom Wout. Maar laat ik hem-zelf het woord geven:

Vóór jaren heb ik eens 'n emeritus-schoenen-winkelier ontmoet; zijn familie noemde hem Oom Wout.

Nu hij niet meer in schoenen leed, behoorde het onder meer, tot zijn liefhebberij in etymologie te doen. Toen ik hem ontmoette was het juist in de dagen dat in ons land een Taal- en Letterkundig Congres zou worden gehouden. Oom Wout toonde mij vier cahiers vol van zijn gloed-nieuwe vondsten op het gebied der woord-afleidingen. Twee daarvan zijn mij bijgebleven en wel Utrecht = „U bent terecht“ en Zeist = „Ze is het“.

Hoe of ik het vond?

Nu, ik vond dit afleiden wel wat zonderting, maar overigens 'n onschuldig vermaak, wilde Oom Wout geen verdriet aandoen en zei toen maar: „Ver-rassend!“

De vier cahiers werden netjes gepakt in een mooie schoenen-does en „aangeleekend“ naar de regelings-commissie verzonden.

Maanden daarna sprak ik Oom Wout weer en eenigszins gepikeerd zei hij me, „dat ze er nika geen notitie van hadden genomen; in de kranten had hij de „Verslagen“ van het Congres steeds gevolgd, maar over zijn „vondsten“ er geen woord van gelezen, en de does hadden ze hem niet eens teruggestuurd!“

Op het gebied der etymologische methode zie ik 'n sterke overeenkomst tusschen den heer Mörser Bruyns en Oom Wout.

Men moet n.l. weten, dat de heer Mörser Bruyns tot de ontdekking is gekomen, dat de Friezen van Issaschar, de Bataven van Zebulon, de Denen van Dan stammen. Hij „bewijst“ dit psychologisch en etymologisch, ziekundig en door woordafleiding. Op zijn ziekundige sprongen zal ik hem maar

niet volgen. Maar van het etymologische geeft prof. G. de volgende voorbeelden. Issaschar is hetzelfde als „Fara“, vandaar Farosaka, Fryske, Friezen. In Zebulon lag de Thabor. Men kan dezen stam noemen zoon van den Thabor of Barthabor. En Barthabor staat niet zoo mijlver van Bataven.

Hier komt mij ook iets te binnen. De geleerde Becanus was op den inval gekomen, dat het Nederlandsch het meest zuivere overblijfsel van de paradijs taal was. Adam beteekende volgens hem: aardman, Eva: ega. Maar met zijn eigen naam was hij verlegen. Daar kon hij geen afleiding voor vinden. Dat kwelde hem zóó, dat zelfs zijn oude dienstbode achter het geheim van zijn hartzeer kwam. Zij redde haar meester uit den brand met de volgende ingenieuze oplossing: Becanus = bek aan neus, een oplossing des te treffender, omdat de neus van den geleerde een sterk gebogen lijn beschreef.

Maar hoe dit zij, onder het lezen van prof. G.'s recensie dacht ik bij mijzelf: zou dit den heer Bruyns wel ernst zijn? Indien een of ander obscur uitgeverij het boek het licht had doen zien, was het tot daaraan toe, maar zou een uitgeversmaatschappij als die van Sijthoff, die een naam heeft op te houden, of zich toe keenen? En aan het eind bemerkte ik, dat ook prof. G. denzelfden twijfel koestert. Hij schrijft: „Ik heb een sterk vermoeden, dat het niet ernstig bedoeld is.“

Wat de heer Bruyns in dat geval heeft willen persifleren weet ik niet. Maar wel heb ik dikwijls dergelijke psychologische en etymologische kunststukjes zien uithalen door de „godsdienshistorische“ school, vooral waar het de verwantschap tusschen Israëls en Babels godsdiens gold. Inderdaad zouden vele geleerden van deze richting wel een N. V. kunnen oprichten onder den naam van: Oom Wout en Co.

Achteraankomen.

Van den eenen professor aan de Vrije naar den anderen, il n'y a qu'un pas (is maar een stap). Gelijk men weet heeft prof. Grosheide de redacteurszettel van Dr. de Moor in „Noord-Hollandsch Kerkblad“ ingenomen. In een aantal artikelen lichtte hij zijn lezers, mede op grond van eigen ervaring, over de Generale Synode in. In het laatste nummer maakt hij de zeer juiste opmerking:

Zulk een Synode is geen bestuurscollege, dat oplegt, zo is een vergadering van kerken, die beaardzigt en besluiten neemt over de dingen, die de kerken samen betreffen. Daarom moet een Generale Synode — ik zeg het op gevaar af misverstaan te worden — altijd achteraan komen. Ze kan niet en ze mag niet opleggen aan al de kerken, wat slechts door een deel der kerken wordt begerd. Ze mag de kerken den weg wijzen, maar ze heeft te zorgen, dat haar besluiten zóó zijn, dat ze door de kerken gewillig kunnen worden uitgevoerd. Anders zou de Synode haar karakter verliezen niet alleen, maar zou ze zelf oorzak worden, dat ze het vertrouwen verloor. Het is dan ook volkomen juist gezien, dat op de Synode in het algemeen gesproken niet gehandeld wordt over voorstellen door de leden der Synode gedaan, maar over zaken door de Kerken ter Synode gebracht.

Deze weg is de Gereformeerde weg, ze is ook proficiërvindelijk de juiste gebroken. Wat door onze Generale Synode is besloten heeft op de instemming der kerken kunnen rekenen en we twijfelen niet of dit zal ook het geval zijn met de besluiten der Synode van 1920.

Het is wel mogelijk, dat sommigen dit verkeerd zullen begrijpen. Maar dan ligt dat heusch aan hen.

Uitbouw van de Belijdenis.

De grootste verdienste der Leeuwarder Synode zal wel hoe langer hoe meer blijken te liggen in haar besluit inzake uitbouw der Belijdenis. Ook onder de Gereformeerden in de Hervormde Kerk wordt de noodzakelijkheid daarvan ingezien. „De Waarheidsvriend“ meent zelfs, dat het prof. Visser van Utrecht in zijn veel besproken rectorale rede daarom alleen te doen was. Hij verdedigt hem:

Prof. Visser heeft pas in zijn rectorale rede perspectieven geopend (een vergezicht gegeven) inzake verschillende dingen, waarbij — wij verklaren ons onbevoegd daarover naar behooren te kunnen oordeelen — de vrees opkwam bij sommigen, dat prof. Visser niet meer gereformeerd, maar ethisch is. De beoordeeling van prof. Obbink in „Bergopwaarts“ heeft daar aanleiding toe gegeven en de kritiek van dr. Van der Vaart Smit, geref. predikant te 's-Graveland, daarna.

Nu gelooven wij daar niets van „dat prof. Visser niet meer gereformeerd, maar ethisch is“. Daarvoor hebben we veel te veel vertrouwen in prof. Visser. Doch wat we wel aanvoelen is dit: dat prof. Visser sommige dingen heel anders heeft leeren zien, dan misschien tot nu toe de gangbare meening is geweest onder onze gereformeerde menschen. En als dat zoo is, is het onverantwoordelijk om dan dadelijk te gaan schreeuwen („als een uil in het galgat van den kerktoern“) heeft prof. Visser ondeugend gezegd: dat prof. V. niet meer gereformeerd is, maar ethisch is geworden.

Dat is om iemand geestelijk te vermoorden en voor het oog van Jan Publiek iemand op te hangen.

Doch nu mag het óók niet weggemoffeld worden, dat gereformeerde, wetenschappelijke menschen soms een anderen kijk op de dingen hebben dan b.v. Augustinus of Bogerman.

„Nieuwbouw“ is soms noodig; is zeer zeker noodig; juist omdat we te doen hebben met de waarheid, welke de Heere geopenbaard heeft en komt openbaren voor alle eeuwen en voor alle natien.

Zou een niet-polemische, maar eenvoudige thetische verklaring van prof. Visscher hier niet veel en gewenscht licht kunnen schaffen?

Wat nu de zaak van den uitbouw zelf betreft vervolgt het blad:

Maar zoo'n belijdenis-Kerk (t zij de belijdenis dan dun of dik gemengd is) moeten we niet hebben!

We moeten hebben een belijdende Kerk.

Een belijdende Kerk, die de gave des H. Geestes heeft ontvangen en daarnaar begeerig zijnde in de waarheid wordt ingeleid, door den Heere Zelf, in den weg Zijns Woords, waarvan Jezus Christus het heerlijke middelpunt is.

En hier komen we, waar we voorloopig eens even moeten blijven, nu we het hebben over gereformeerde of ethisch: De Geref. Kerk moet ten allen tijde oppassen, dat zij niet versteent bij menschelijk gedoe, om rustig te gaan zitten op hetgeen menschen hebben daar geseld, zeggende dan: wij hebben „de“ waarheid, vervalt in „die“ formules. Dat is niet gereformeerd.

Maar waar de Geref. Kerk zich in onze dagen bijzonder voor te wachten heeft, is dit: dat bij den „nieuwbouw“ het wezen des Christendoms niet prijs gegeven wordt en Gods Woord niet wordt gemaakt tot minder dan des menschen wijsheid.

En zoo willen we maar aanstonds zeggen, dat het niet gereformeerd is om te zweeren bij menschelijke formules, maar dat het óók niet gereformeerd is, om te meenen, dat samenwerking te verkrijgen is tusschen verschillende groepen op grond van onderlinge waardeering of zoo iets. Want als er niet meer aanwezig is, loopt het toch mis. 't Is al zoo dikwijls toevallig beproefd.

Samenwerking kan en mag alleen op grond van éénheid in beginsel.

Beginnelsen en eenheid.

Het laatste is volgens Reflector in „Bergopwaarts“ een onmogelijk iets. Dr. de Moor vroeg in dat blad gastvrijheid en schreef, dat hij, zooveel hem mogelijk was de samenwerking van verschillende kerkelijke richting heeft bevorderd, waar dit zonder schade voor het beginsel, dat hem lief is, kon. Reflector antwoordt daarop:

Het streven naar eenheid — en dat naar vaststelling van beginselen — zijn twee elkaar tegenwerkende krachten; naarmate de beginselen in grooter aantal en met meer nauwkeurigheid worden vastgelegd, in die mate wordt de eenheid moeilijker te handhaven of te verkrijgen. Naar welke der twee zijden Dr. de Moor het zwaarste accent legt, behoeft geen betoog.

Zoo'n antwoord munt wel uit door verbijsterende openhartigheid. Het komt hierop neer: wilt gij met ons samenwerken, verloochent dan uw beginsel. Men beschuldigt de Gereformeerden wel eens, dat zij hen, die het niet in alles met hen eens zijn, zoo afstoelen. Maar hoe noemt men deze uitlating van Reflector?

Vrouwen-verdiensie.

Meer ben ik het eens met het oordeel van „Bergopwaarts“ over de verdiensie — in den materieelen zin van het woord — van de vrouw.

M.I. is de toestand zo? De man werkt buitenshuis en brengt daardoor geld in; de vrouw geeft haar werkkraft in huis en bespaart veel, wat de man anders had moeten uitgeven. Beiden brengen dus praktisch beschouwd evenveel in. Dat nu wordt door de hedendaagsche, materialistische vrouw niet begrepen. De man heeft zooveel schoenen gelapt, verzekeringen afgesloten, patienten behandeld, brengt dus idem zooveel in. Dat is reëel. De vrouw heeft zooveel bespaard en uitgewonnen door haar zuinig, overleggend beheer, dat is niet te bewijzen, kan niet in cijfers worden omgezet en, aldus luidt de conclusie: moet de vrouw het hare aan reëel geld inbrengen anders wordt ze „onderhanden“. Dat diezelfde man, hetzij arbeider of kapitalist, wanneer hij voor zijn gezin iemand noodig heeft, die hetzelfde werk verricht als zijn vrouw, die hulp zal moeten betalen, maar dat er in het huwelijk van betalen geen sprake is, omdat hier nu eens zelfs in dezen materialistischen, practischen tijd nog een hooger beginsel geldt, dat schijnt men tegenwoordig niet te willen inzien. En dit lijkt me een bedankelijk verschijnsel.

Kentering bij intellectueelen?

Het zijn vooral de zgn. „intellectueelen“, die deze nieuwe huwelijkspaandjes betreden. Ook op sociaal gebied voelden velen zich tot nieuwe banen aangetrokken. Hoe radicaler hoe liever dikwijls. Door een deskundige werd mij verzekerd, dat een niet zoo gering percentage der leeraars aan de openbare gymnasia en H. B. S. en hun sympathieën naar het bolsjewisme deden uitgaan. En dan te denken, dat zulk een voornaam deel der rijpere jeugd aan hen is toevertrouwd! In de „Ster“ vraagt H. D(iemer) of er echter niet reeds kentering is ingetreden.

Maar van meer belang is, wat een der meest op den voorgrond tredende jonge intellectueelen uit den socialistischen kring te onzen lande, de ingenieur Goudriaan, secretaris van de S.D.A.P.sche socialisatie-commissie, in het populair-wetenschappelijk orgaan zijner partij durft schrijven: „De ervaring is tot nog toe geweest, dat daár, waar de